

de mens zijn boven-natuur verloren heeft, dan blijft er, volgens de rooms-katholieke opvatting, een natuur over, die bij wijze van straf aan haar eigen onvolmaaktheid wordt overgelaten. Er is dus wel verschil tussen natuur-staat en zonde-staat. Maar dit verschil heeft betrekking op het boven-natuurlijke doel van het leven. De mens kan nu uit zichzelf dat boven-natuurlijke doel niet meer bereiken.

Maar anderzijds moet deze mens volgens Rome toch altijd zo gezien worden, dat hij met zijn natuurlijk leven in zijn blote existentie ontvankelijk is voor en open staat voor de genade van het herstel van de boven-natuur. De mens heeft dan een capaciteit voor de genade, hij is *capax gratiae*. Er is een natuurlijke ontvankelijkheid, die voor de gemeenzaamheid van de mens met God geen beletselen stelt; er blijft altijd de mogelijkheid, dat de natuur weer aan de genade aanknoopt. Hoezeer het nu ook waar is, dat de mens uit zichzelf dit boven-natuurlijke doel niet kan bereiken, toch vinden wij bij Rome altijd weer een „anthropologisch optimisme”, zoals Berkhouwer het uitdrukt. Misschien mag ik het noemen een anthropologisch capaciteits-optimisme, want dit optimisme is voornamelijk gericht op de mogelijkheid, dat de natuur weer „aanknoopt aan” de genade.

Trouwens, ook ontologisch ziet de rooms-katholieke opvatting de mens anders dan de reformatie. Er is bij de rooms-katholieken iets van sympathie voor de gedachte van het humanisme, voor de idee van de *humanitas*, die de waarde van de mens voortdurend onderstreept. Telkens weer hoort men dan ook aan het adres van het calvinisme de beschuldiging, dat het opereert met een mensbeeld, dat niet is te handhaven, dat het principieel pessimistisch is omtrent de mens, dat het geen oog heeft voor de adeldom van zijn natuur. Geen wonder dan ook, dat rooms-katholieke critici vaak veel milder dan wij humanistische grondgedachten van stellig humanistisch denkende psychologen, bijvoorbeeld van Jung, beoordelen.

Wanneer ik zeg, dat het zwaartepunt van onze beschouwing omtrent de mens als religieus wezen in de eerste plaats ligt in het feit, dat de mens geschapen is naar Gods beeld, dan mag de vraag gedaan worden, wat wij daarmee precies bedoelen. Wel, om het eenvoudig te zeggen: als de Schrift ons zegt, dat de mens geschapen is naar Gods beeld en naar Zijn gelijkenis, dan betekent dit, dat de mens, omdat hij het kind van God is, op God lijkt, op de Vader lijkt. Adam heet „de zoon van God” (Luc. 3:38), Wij zijn „van Gods geslacht” (Hand. 17:28), Gelijk de zoon de heerlijkheid van zijn vader is, zo is „de man de heerlijkheid Gods” (I Cor. 11:7). De mens ontving dit beeld Gods als zoon van God, als kind, dat „op Vader lijkt”. Ik formuleer dit expres zo, omdat ik mij geheel kan stellen op het standpunt van de gereformeerde theologie, die op grond van de Schrift de gedachte handhaaft, dat het beeld Gods de mens van nature eigen was en dat hij zonder dat beeld niet anders dan in *natura impura* kan bestaan. Als dan ook Adam door de val dit beeld Gods verliest, heeft hij niet slechts een verarmde natuur over, maar een verbroken